

Vastaus kirjalliseen kysymykseen osakesäästötilin toteutuneiden kansantaloudellisten vaikutusten arvioinnista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veronika Honkasalon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 587/2022 vp:

Aikooko hallitus ryhtyä toimiin osakesäästötilin käyttöönoton toteutuneiden kansantaloudellisten vaikutusten selvittämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Osakesäästötili on ollut voimassa vuodesta 2020 ja se on sijoitusinstrumenttina siten vielä melko tuore. Verohallinnolle on kertynyt sen käytöstä aineistoa vasta kahdelta ensimmäiseltä voimassaolovuodelta 2020 ja 2021. Seuraavassa taulukossa on koostettuna näitä tietoja. On huomattava, että koosteessa ovat mukana vain ne tilit, joilla on ollut tapahtumia tilin voimassaoloaikana.

	2020		2021 alustava tieto	
	Summa, milj. €	Saajien lukumäärä	Summa, milj. €	Saajien lukumäärä
Osakesäästötilien säästövarojen käypä arvo verovuoden lopussa	1 052	94 800	1 998	167 700
Osakesäästötileille tehdyt rahasuoritukset verovuoden aikana	983	103 000	855	149 800
Osakesäästötileiltä nostetut säästövarat verovuoden aikana	94	28 100	164	48 400
Osakesäästötileiltä nostettu pääoma verovuoden aikana	90	28 100	142	48 400
Osakesäästötileiltä nostettu tuotto verovuoden aikana	4	11 900	21	25 800
Verovuonna lopetettujen osakesäästötilien tappio	2	800	2	1 400

Näiden tietojen perusteella tileiltä nostetuista tuotoista on maksettu veroa vuonna 2020 noin miljoona euroa ja vuonna 2021 noin 6,5 miljoonaa euroa, kun oletetaan, että tuottoon on sovellettu keskimäärin 31 prosentin pääomatuloverokantaa. Tämä verotuotto on hieman enemmän kuin mitä hallituksen esityksen HE 275/2018 vp tausta-aineistoissa arvioitiin ensimmäisen kahden voimassaolovuoden osalta.

Pitkällä aikavälillä osakesäästötilin antama veroetu muodostuu keskeisesti sen verotusta lykkäävästä vaikutuksesta. Suoriin osakesijoituksiin kohdistuu luovutusvoittoverotus sijoituskohdetta vaihdettaessa sekä osinkoverotus osinkoa saataessa. Osakesäästötilin sisällä sijoitustoiminnan tuotot voi puolestaan käyttää täysimääräisesti uusiin sijoituksiin ilman veroseuraamuksia. Tilin tuottoon kohdistuu luovutusvoittovero vasta siinä vaiheessa, kun tililtä nostetaan varoja. Suoraan osakeomistamiseen verrattuna osakesäästötili tuo siten sijoittajalle etua verotuksen lykkääntymisen muodossa. Kääntäen lykkääntymisetu tuo valtiolle verotulojen menetyksiä verrattuna suoraan osakesijoittamiseen. Lykkääntymisedun suuruus riippuu siitä, kuinka kauan varoja pidetään tilillä nostamatta niitä pois.

Hallituksen esityksessä HE 275/2018 vp todettiin, että uudistuksen vaikutukset verotuloihin riippuvat ratkaisevasti vaikeasti ennakoitavasta säästäjien käyttäytymisestä. Muutoksen pitkän aikavälin verotuottoarvio perustui Verohallinnon tietoihin julkisista yhtiöistä saatujen osinkojen määrästä ja erilaisiin karkeisiin oletuksiin osakesäästötilille tehtävistä talletuksista perustuen osittain myös eri sijoitusmuotojen verotusta arvioineen työryhmän (2018) arvioihin. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että vuonna 2025 osakesäästötilistä aiheutuvat verotulojen menetykset olisivat noin 100 miljoonaa euroa. Lisäksi esityksessä tuotiin esiin riski siitä, että tietty kansainvälisöikeudellinen kehitys voisi johtaa jo mainitun 100 miljoonan euron vuotuisen määrän lisäksi noin 60 miljoonan euron vuotuisen lähdeverotulojen menetykseen. Toistaiseksi tällaisen riskin toteutumisesta ei kuitenkaan ole olemassa viitteitä.

Koska osakesäästötilin käytöstä on kertynyt verotusaineistoa vasta kahden ensimmäisen vuoden ajalta, ei ole vielä mahdollista esittää tarkkaa arviota osakesäästötilin kansantaloudellisista vaikutuksista. Hallituksen esitystä laadittaessa osakesäästötileille arvioitiin siirtyvän varoja kahden ensimmäisen vuoden aikana noin 1,7 miljardia euroa, ja verotustietojen perusteella toteutunut määrä on noin 1,6 miljardia euroa. Osakesäästötilien käyttöönotto näyttäisi toistaiseksi etenevän suurin piirtein hallituksen esityksessä arvioidulla tavalla.

Koska verotuksen lykkääntymisvaikutus riippuu ratkaisevasti säästäjien käyttäytymisestä, sen vaikutusten arvioiminen vaatii yksityiskohtaista aineistoa pitkältä aikaväliltä. Kun aineistoa on kertynyt riittävän pitkältä aikaväliltä, tilin vaikutuksista voisi olla tarkoituksenmukaista teettää tarkempi selvitys.

Helsingissä 2.12.2022

Valtiovarainministeri Annika Saarikko